

Virksomhetsstyring
NIV3

Saksframlegg

Arkivsak: 23/137
Dokumentnr: 120
Arkivkode: FE-041, TI-&00
Saksbeh: Rolf Lossius

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
091/23	Narvik kommunestyre	05.10.2023

Høringssvar - NOU 2023:9 Generalistkommunesystemet

Jeg viser til merknadene og vil foreslå følgende

Innstilling

- Narvik kommune slutter seg til de utfordringene knyttet til å opprettholde generalistkommuneprinsippet som er beskrevet i NOU 2023:9.
- Narvik kommune ber staten om å finne andre indkatorer for å sikre kvalitet i tjenester enn kompetanse- og bemanningsnormer.
- Narvik kommune ber staten om å reelt gjennomføre samordning av statlige høringsinnspill i enkeltsaker gjennom statsforvalteren.
 - Narvik kommune er positiv til prosjektet med forsøkskommune for å søke å få større innovasjon i kommunal sektor.

Møtebehandling fra Narvik kommunestyre 05.10.2023

KST - behandling:

Votering: Rådmannens forslag - enstemmig vedtatt.

KST- 091/23 Vedtak:

- Narvik kommune slutter seg til de utfordringene knyttet til å opprettholde generalistkommuneprinsippet som er beskrevet i NOU 2023:9.
- Narvik kommune ber staten om å finne andre indkatorer for å sikre kvalitet i tjenester enn kompetanse- og bemanningsnormer.
- Narvik kommune ber staten om å reelt gjennomføre samordning av statlige

høringsinnspill i enkeltsaker gjennom statsforvalteren.

- Narvik kommune er positiv til prosjektet med forsøkskommune for å søke å få større innovasjon i kommunal sektor.

Rådmannen i Narvik,

Lars Skjønnås

Saken oversendes for behandling.

Ordføreren i Narvik,

Rune Edvardsen

Saksutredning:

Innledning

Generalistkommuneutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 20. november 2020 for å skaffe til veie et helhetlig kunnskapsgrunnlag om det norske generalistkommunesystemets virkemåte og utvikling. Utvalget ble ledet av statsforvalter i Nordland Tom Cato Karlsen. Dette er hørings svaret fra Narvik kommune på NOU 2023:9. Hørings svar er 1. oktober 2023.

Faktadel

Generalistkommuneprinsippet innebærer at alle kommuner har samme juridiske status og samme ansvaret for de lovfestede oppgavene, uavhengig av innbyggertall, bosettingsstruktur, økonomi eller andre kjennetegn.

Utvalget har tatt utgangspunkt i de kjente krav og forventninger Staten legger på kommunens tjenesteleveranser i både omfang og kvalitet. Videre har utvalget gjort en vurdering av de demografiske utviklingstrekk og hvordan dette påvirker mulighetsrommet for at man kan ha en generalistkommunemodell i Norge. Funnene utvalget har gjort er at i gjennomsnitt oppfyller litt over 80% av kommunene lovkravene som er satt for styring av kommunene. Det er ingen kommuner som oppfyller alle lovkrav. Analysen viser også at det er en klar sammenheng mellom kommunens innbyggertall og sentralitet og den samlede lovoppgjøret. Store kommuner og kommuner som ligger sentralt, oppfyller i større grad lovkravene enn kommuner som er mindre og ligger mindre sentralt. Kommunen som samfunnsutvikler har laveste grad av gjennomsnittlig lovoppgjøret med 64%, og det er stor forskjell mellom kommunene. For denne rollen er det en klar statistisk sammenheng med sentralitet og innbyggertall.

Utvalget peker på at det er et økende press på generalistkommunesystemet. utfordringene med demografi, økonomisk handlingsrom, kompetansemangel og andre samfunnsutfordringer vil påvirke hele offentlig sektor og alle kommuner. Det er store samfunnsutfordringer som man står overfor, som blant annet flere eldre pleietrengende og knapphet på kompetansearbeidstaker, som må løses lokalt eller i samhandling med andre aktører. Dette vil kreve at kommunen har utviklingskapasitet også internt i organisasjonen.

De små kommunene vil i framtiden være mer avhengig av ulike former for interkommunalt

samarbeid for å kunne levere alle type tjenester til innbyggerne jf. kravene til en generalistkommune.

Det vises også til at omfanget av statlig styring har økt. Kommunene har fått flere og mer omfattende oppgaver, og innbyggerne har fått flere rettigheter som kommunen har plikt til å innfri. Detaljerte krav om hvordan kommunen skal utføre tjenester, som for eksempel fastsettelse av bemanningsnormer, går på bekostning av det lokale handlingsrommet og svekker folkevalgtes muligheter til å prioritere ressursene effektivt i tråd med lokale forutsetninger, ønsker og behov. Dermed uthules prinsippet om rammestyring.

Rådmannens vurdering

Den statlige styringen på de ulike fagområdene, gjennom departementer og direktorater oppleves i liten grad å være samordnet. Gjennom de ulike fagdepartementer sine styringsmuligheter overfor kommunene kan det se ut som om krav til et fagområde skjer uten at man har gjort en vurdering av hvordan disse kravene vil påvirke driften for hele kommunen, og dergjennom muligheten for å realisere generalistkommuneprinsippet. I et arbeidsmarked der det er vanskelig å skaffe tilstrekkelig kvalifisert personell til mange av områdene som kommunen skal gi tjenester på, blir økte faglige eller bemanningsmessige en belastning framfor en mulighet. Økte krav innenfor for eksempel grunnskole til utdanningskrav og bemanningsnormer, vil skape utfordringer for effektiv ressursutnyttelse des mindre enheten som skal driftes er. Når man må fylle kravene som stilles til sektoren, uten å få kunne få utnyttet ressursene optimalt vil man måtte gå med overdekning av ressurser på en mindre skole. Dette vil gå ut over det totale handlingsrommet som en kommune har til å dekke alle de krav og forventninger som er i omgivelsene til de ulike tjenester som skal leveres.

Ved økte statlige krav til bemanningsnormer eller kompetansekrav til ulike tjenester blir muligheten for innovasjon i kommunen redusert. Dette vil for eksempel kunne gå ut over arbeidet med å få til oppgaveglidninger innenfor helse- og omsorgssektoren. Des mer bindinger staten pålegger dagens drift, des mer reduksjon i framtidig mulighetsrom vil kommunen ha til å løse de demografiske og kompetansemessige utfordringer som man allerede nå står i. Disse utfordringene er påpekt i en rekke offentlige utredninger, men fra respektive departementer og direktorater sine svar på kommunenes utfordringer er ytterligere statlig styring av enkelttjenester.

Interkommunalt samarbeid er pekt på i NOU 2023:9 som en løsning for mindre kommuner til å ivareta generalistkommuneprinsippet. For Narvik kommune innebærer dette at vi i stor grad vil være den som leverer tjenester til mindre kommuner. Dette er en ordning som gir stordriftsfordeler og bedre tjenester for alle involverte kommuner i de tilfellene der det er omforent kunnskap om de tjenestene som det samarbeides om. Utfordringen vil være at interkommunalt samarbeid krever økt administrativt kostnader i administrasjon av hver respektive ordning. I NOU 2023:9 blir det pekt på at en løsning for å kunne opprettholde generalistkommuneprinsippet vil kunne være økt interkommunalt samarbeid. Med økt antall interkommunale avtaler vil også det medføre økte administrative kostnader for oss som vertskommune. Disse kostnadene blir i liten grad dekket inn gjennom den enkelte avtale.

Hørings- og innsigelsesinstituttet til fylkeskommune og statlige etater er etter vår erfaring, i liten grad samordnet gjennom statsforvalteren. Vi opplever til stadighet at ulike statlige organer leverer separate hørings svar til saker, uten å gå via statsforvalteren. Hurdalsplattformen legger opp til at regjeringen sikre at oppgaver skal løses på lavest mulig nivå, noe dagens hørings- og innsigelseinstitutt i liten grad legger til rette for. Dette er med på å gjøre saksbehandlingen mer krevende. Uten en reell samordning av høringsuttalelser fra statlige opplever vi å motta motstridende hørings svar og innsigeler som i liten grad lar seg løse uten megling. Dette er både faglig og tidsmessig krevende og er med på å svekke

utviklingsbehovet som er i kommunen.

Det er skissert opp muligheten for å søke om å få statlig prosjekt som forsøkskommune. Dette vil være et prosjekt som skal stimulere til innovasjonskraft i kommunen, samtidig redusere unødig statlig byråkrati i enkeltsaker. Prosjektet er ment å kunne gi lokalpolitikere et større handlingrom. Det reduserte politiske handlingsrommet som NOU 2013:9 viser til, er med på å redusere interessen for å delta i lokalpolitikk. Rådmannen mener derfor at en deltakelse i forsøkskommuneprosjektet i regi av Kommunal og distriksdepartementet vil være et viktig bidrag for å styrke lokaldemokratiet.

Innstilling

- Narvik kommune slutter seg til de utfordringene knyttet til å opprettholde generaltistkommuneprinsippet som er beskrevet i NOU 2023:9.
- Narvik kommune ber staten om å finne andre indkatorer for å sikre kvalitet i tjenester enn kompetanse- og bemanningsnormer.
- Narvik kommune ber staten om å reelt gjennomføre samordning av statlige høringsinnspill i enkeltsaker gjennom statsforvalteren.
- Narvik kommune er positiv til prosjektet med forsøkskommune for å søke å få større innovasjon i kommunal sektor.